

EDINOST

Uredništvo in upravnništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglaševalcem pa v denar pa upravnisti. Rokopisi se ne vračajo. Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne «Edinost» Poduredništvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telefon št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Važni sklepi ministrskega sveta

Poročilo on. Mussolinija o notranjem in zunanem položaju — Razprava o določbi o izpremenitvi družinskih imen italijanskega in latinskega izvora na Juljsko Benečijo — Načrt za 14 prostih luk

Seja vlade

RIM, 5. Danes predpoldne se je vršila v Viminalski palači seja ministrskega sveta. Predsedoval je on. Mussolini. Navzočni so bili vsi ministri.

Načelnik vlade je podal naslednje poročilo: V prejšnjem zasedanju sem imel priliko opozoriti notranji položaj kot popolnoma zadovoljiv v vsakem pogledu. V preteklem mesecu se je položaj še izboljšal, tako da je sedaj najboljši. Noben dogodek, v nobenem kraju Italije, ni tekmoval preteklega meseca motil javni red. Z imenovanjem zadnjih potočastov se je zaključilo delo upravne sistematizacije občin, z imenovanjem tajnikov pokrajinskih fašijev pa se je uredila tudi fašistovska hijerarhija. Kakor računam, bom ob priliki zopetne otvoritve parlamenta imel govor o notranjem položaju.

Načelnik vlade je nato obširno poročal o zadnjih dogodkih mednarodne politike, s posebnim ozrom na italijansko-jugoslovensko situacijo, kot je nastala radi nedavne prijave italijanske vlade; razpravljal je tudi o možnostih razjasnitve, s čim dosego je treba upoštevati nekatere predhodne pogoje.

Ministrski predsednik je nato poročal o italijansko-madžarskih odnosih, ki bodo bili danes končnejši, ki bodo pečat v prijateljski pogodbi, ki odgovarja ne samo gospodarskim interesom, marveč tudi resničnemu prijateljstvu, ki obstoja med obema državama.

14 prostih luk

Trst in Reka med njimi

Predložil je za tem načrt za odlok, s katerim se ukine generalni komisariat za izseljenje ter se ustanovi pri zunanjem ministrstvu generalna direkcija za Italijane v inozemstvu, ki jo bo vodil polnočni minister gr. uff. Rafael Pompei.

Poleg drugih, je pravosodni minister predložil ukrep, s katerim se veljavnost določb za izpremenitev, v italijansko obliko, vseh onih priimkov, ki so italijanskega ali latinskega izvora, raztegne tudi na Juljsko Benečijo, dočim je ta odlok veljal do sedaj samo za Tridentsko Benečijo.

Finančna komisija

RIM, 5. (Izv.) Pod predstvom državnega podtajnika on. Suvicha je nadaljevala komisija, kateri je bilo poverjeno proučevanje načina, kako se doseže hitrejša kroženje v denarnem obtoku, danes svoje delo.

«Balilla»

RIM, 5. (Izv.) Tiskovni urad državne organizacije «Balilla» objavljajo drugi seznam predsednikov pokrajinskih organizacij «Balilla». Ta seznam je samo začasn in si generalni predsednik organizacije pridržuje pravico predložiti ga v definitivno odobritev centralnemu odboru, ki bo v kratkem sestavljen. Iz tega seznama sledi, da je imenovan za pokrajinskega predsednika organizacije «Balilla» v reški pokrajini konzul Nino Host-Venturi, v gorški pokrajini pa Emil Cassanega. Tržaška pokrajina ni zapopadna v tem seznamu.

De Pinedov polet

HOT-SPRINGS, 4. (Izv.) De Pinedo, ki je odletel iz San Antonia ob 8.04, je pristal na umetnem jezeru Elephant-Butte-Dam ob 15.32. Polet zrakoplova «Santa Maria» je potekel popolnoma brezhibno.

Kantonska vojska prodira proti Pekingu

SANGHAI, 5. Uradno poročilo potrjuje vest, da so kantonske čete zasedle Pengvu, ki leži 160 kilometrov severno od Nankinga, ter da prodirajo obnem tudi v dveh drugih smereh proti severu. Nacionalisti računajo, da bo Peking najkasneje v dveh mesecih že v njihovih rokah.

Ijal do sedaj samo za Tridentsko Benečijo.

Na predlog prometnega ministra je ministrski svet odobril načrt za ukrep glede prostih luk, na podlagi katerega se pristanišča Savona, Genova, Livorno, Neapelj, Brindisi, Bari, Ancona, Benetke, Trst, Reka, Palermo, Messina, Catania in Cagliari lahko proglasijo deloma ali v celoti za proste luke in sicer za dobo tridesetih let, pričenši s 1. januarja 1928. V smislu veljavnega carinskega zakona se bodo te luke smatrale izven carinske meje ter bodo radi tega lahko izvrševale, proste vsakršne carinske obveznosti, vse operacije, ki se nanašajo na izvoz, uvoz in prenašanje ter predelovanje blaga.

RIM, 5. (Izv.) Na današnji seji ministrskega sveta je bil odobren načrt dekreta-zakona, ki predvideva za veliko število pristanišč, med katerimi so tudi Benetke, Trst in Reka, upeljavo svobodnih luk. Kakor sledi iz poročila, s katerim se utemeljuje novi dekret-zakon, se namerava v uvedbo prostih luk podpreti domača pristanišča v njihovem konkurenčnem boju z inozemskimi lukami. Z uvedbo prostih luk bo namreč znatno olajšana in poenostavljena carinska kontrola, ki ne bo več tako sitna in nadležna, kakor je bila v dosedanjih prostih colnah «Punti franchi», v kolikor so te cone sploh obstojale. Radi večjega obsega prostih luk bo mogoče ustvariti v njihovi notranjosti razne industrije, ki bodo proizvajale iz nezacarinjenih surovin izvozne izdelke. Pri tem bo seveda treba paziti, da ne bodo delale te industrije konkurence onim domačim industrijam, ki istotako proizvajajo svoje izdelke za izvoz. S prostimi lukami bo znatno pospešena velika trgovina, ki ne bo več tako navezana na razne sezone in na višino prevoznih cen, ampak bo imela lahko vedno pri roki velike zaloge v prostih lukah shranjenega blaga. Blago domačih industrij bo imelo v prostih lukah svoja tržišča za surovine in se ji ne bo treba več zatekati pod večkrat neugodnimi pogoji na velika inozemska tržišča. Od tega bodo imeli veliko korist tudi domača pomorska plovba in domači denarni zavodi, ki bodo znatno pridobili na prometu.

Odprta vojaške kontrole na Madžarskem in Mala antanta

BEOGRAD, 5. (Izv.) Vlada bo jutri objavila skupno noto, ki so jo poslala zunanja ministrstva Male antante meseca februarja veleposlaniški konferenci v Parizu glede odprave vojaške kontrole na Madžarskem. Obenem bo objavljen tudi odgovor veleposlaniške konferencie na to noto.

Največji jugoslovenski trgovinski parnik

BEOGRAD, 5. (Izv.) Iz Glasgowa je dospela danes vest, da je bil dopolnjen splovljen v morje največji jugoslov. trgovinski parnik «Nikola Pašić», težek 8500 ton. Lastnica parnika je «Dubrovačka Plovidba». V Dubrovniku pripravljajo novega parnika ob njegovem prihodu v dalmatinske vode svečan sprejem.

Izkopavanja v Bosni

SARAJEVO, 5. (Izv.) V bližini Prijedora je naletel znani arheolog don Franjo Bulić pri kopanju na velik rimski tempelj iz prvega stoletja po Kristusu iz časa imperatorja Klavdija. Našel je tudi mnogo kipov, napisov in plošč. V bližini je naletel na velik prav dobro ohranjen amfiteater, ki ima površino skoraj dveh hektarjev.

Zdravstveno stanje romunskega kralja brezupno?

BEOGRAD, 5. (Izv.) Po vestih iz Bukarešte je zdravstveno stanje kralja Ferdinanda brezupno, tako da se vsak trenutek pričakuje katastrofa. Romunsko poslanstvo je zvečer objavilo naslednji buletin, ki ga je

načelo more privedi Slovence do edinstva in sloga. L. 1892. se je vršil v Ljubljani I. slovenski katoliški shod. Seveda v dr. Mahničevem duhu. Razmotril je vse s katoliškega stališča. Sicer je zahteval enakopravnost v šoli, toda predpostavil vero vsemu. Obenem je tudi zahteval svobodno katoliško vseučilišče v Solnogradu ter se postavil proti slovenski univerzi v Ljubljani. Ta prvi katoliški shod je kazal že tudi krščansko socijalno smer.

Splošno se je pričelo tedaj na Slovenskem že socijalno gibanje, ki ga je pozneje privedel do vrhunca v pravcu krščanskega socializma dr. Krek, v pravcu socijal-demokratizma pa Etkin Kristan.

Končal bom tukaj, ker je od tu dalje razvoj slovenske politike marsikomu znan, saj je v preglednejših črtah in po gladkejših poteh vodil slovenske razmere tik pred vojno. Poleg tega pa je tudi moj namen deloma dosežen, ker sem hotel le potom zgodovine dokazati, kako se je na Slovenskem razvil dejanski pojem narodnosti, kako so ga kulturni delavci razumevali in ne razumevali.

Italija in Madžarska

Sklenitev prijateljske in arbitražne pogodbe

Ceremonija v palači Chigi

RIM, 5. (Izv.) Danes ob 16.30 sta podpisala v palači Chigi predsednik italijanske vlade on. Mussolini in predsednik ogrske vlade grof Bethlen prijateljsko in arbitražno pogodbo, ki je bila sklenjena med Italijo in Ogrsko. Ceremonija podpisa se je vršila v dvorani zmage. Poleg grofa Bethlena in on. Mussolinija so bili navzoči pri podpisu tudi grof Khuen-Hedervary, baron Brenay, ogrski poslanik v Rimu grof Hory, on. Grandi ter številni visoki uradniki ministrstva za zunanje zadeve in ogrskega poslanstva v Rimu.

Po podpisu pogodbe so bile izmenjane note, ki vsebujejo dosedanje zaključke pogajanj med italijanskimi in ogrskimi izvedenci glede ogrskega morskkega izhoda na Reki. Po obojestranskem pregledu teh not bodo pogajanja takoj zopet obnovljena, ker se hoče čim prej razrešiti to za Ogrsko tako važno vprašanje.

Pred zaključkom ceremonije podpisa je izročil on. Mussolini grofu Bethlenu dva zakonika ogrskega kralja Matije Korvina, katera je moral vsled določbe mirovne pogodbe Ogrska l. 1919. izročiti Italiji, a ju je sedaj Italija v znak prijateljstva zopet povrnila Ogrski.

Danes ob 20.30 se je vršil na Kapitoliju svečan banket, katerega se je udeležila poleg on. Mussolinija in grofa Bethlena približno 70 povabiljenec, med katerimi sta bila tudi rimski gubernator knez Potenzi in dvorni minister general Cittadini. Tekom banketa sta izrekli on. Mussolini in grof Bethlen napitnici, v katerih sta podprta prijateljske vezi, ki spajajo obe državi. Opoldne je obredoval grof Bethlen pri ogrskem poslaniku pri Vatikanu grofu Nagyju.

Poluradna pojasnila

Kakor poroča poluradna «L'Agenzia di Roma», sloni danes podpisana pogodba na sledečih osnovnih vidikih:

1. Na italijansko-ogrskih odnosih. Kakor je bilo povdarjeno in kar je treba znova jasno poudariti, ne predstavlja pogodba nikakove novega pojavnosti v odnosih med obema državama. Smatra se lahko za nekako kodifikacijo oziroma priznanje in pravno ugotovitev dejanskega stanja v italijansko-ogrskih odnosih, ki so se razvijali vedno bolj v pravcu pripravljenosti in sodelovanja.

2. Na odnosih z državami Male antante, ki mejijo na Ogrsko. Pogodba je iste narave in iste doklonečnosti, kakor jo imajo predhodne prijateljske in arbitražne pogodbe, katere je sklenila Italija z mnogimi evropskimi državami, zlasti pa s Čehoslovasko, Rumunijo in Jugoslavijo. Zato se danes podpisana pogodba samo pridružuje, a ne nasprotuje onim pogodbam.

Čen zakon zgodovine in narave: novo in mlado premaga staro!

Z dobo taborov preneha tudi doba slovenskega narodnega programa. Zopet se uveljavlja delžna avtonomija. Proti nemški ustavovni stranki stopa državopravna stranka. Tej se pridružijo tudi slovenski federalisti (dr. Costa, Bleiweis). Ta je delovala za vpliv cerkve v državnem življenju, kar je pa pri Slovencih privedlo do opozicije od strani mladih, ki se je obračala še posebno proti dr. Costi, o katerem je znano, da je nahručil Levstika z znanim lakonom. Njegov stavkom: «Naj pogine pesi!» To je bil slavohlepen, samovoljni politik, ki je zanesel med Slovence prvi korupcijo. Opoziciji stoji na čelu «Slovenski Narod» in Jurčič. Po zgledu Mlado- in Staročehov se začne tudi pri Slovencih nekako mlado in staroslovenstvo. Vodja Mladostlovencev je bil dr. Razlag. Med drugimi voditelji tega mladega pokreta srečamo Nabergoja, voditelja tržaških Slovencev, in dr. Lavrič, voditelja gorjskih Slovencev.

Kakšen pa je bil pravi prav program mladih? Poudarjali so strogost načel, pravičnost in značajnost. Zahtevali so, da izgine iz slovenske politike mlačnost, koristolovstvo in korupcija. Poudarjali so pogum in neustrašnost. Zagovarjali so narodni program in narodno avtonomijo. Njihovo glavno načelo je bilo: narodnost in vsestranski slovenski napredek! Bili so predvsem slovenski in slovenski narodnjaki, vere se niso dotikali, pač pa so bili kot svobodomiselnici nasprotniki cerkvene politike. Sprejeli bi kompromis starih na podlagi enakopravnosti, toda ne v načelih. Naglašali in smatrali so za svojo moralno nalogo, da morajo biti v boju z nasprotniki bolj od njiju! Zato so naglašali: Kdor hoče pravice, mora sam znati pravičen biti, pa bodi prijatelj ali sovražnik! Geslo starih je bilo: «Za vero, dom, cesarja»; geslo mladih pa «Za narod, omiko in zvestobo!»

Nastopil je vroč boj. Tudi novi časopisi so pričeli izhajati. Lavrič je ustanovil leta 1871. v Gorici časopis «Soča». L. 1875. pa je ustanovil Klun proti «Slovenskemu Narodu» časopis «Slovenec», da bi pomagal «Novicam». Kmalu nato l. 1876. je bil ustanovljen v Trstu časopis «Edinost». (Ivan Dolinar, Anton Trobec, Fran Cegnar, Stefan Nadlišek i. dr.)

Boj med mladimi in stariji je polagoma ponehal in že leta 1875. so dosegli sporazum. Bilo pa je to več ali manj le premirje, ker so načela šla dalje svojo pot, čeprav so jih umetno zadrževali. Sledi doba polovičarstva. Bleiweisa nadomesti Luka Svetec. Vse se vrši pod vplivom konservativne politike Hohenwarta, ki je bil tedaj slovenski poslanec. Splošno popuščanje.

L. 1883. prodrejo Slovenci v kmetijski-mestni kuriji ter trgovski obrtni zbornici, in sicer odslej nadalje vedno.

Javlja se tudi že radikalizem, kateremu je pri Slovencih oče dr. Zarnik. Se bolj radikalno taktiko pa prineseta dr. Tavčar in I. Hribar s svojo revijo «Slovan». Formula radikalcev je bila: Sme se počenjati v politiki to in ono, toda nikdar se ne sme paktirati z Nemci, ki morajo izgniti iz slovenskega političnega življenja ne samo kot faktor, ampak tudi kot pojem. Ta radikalizem je bila posledica tega, ker so začeli delati nekateri politiki na to, da bi delali Nemci in Slovenci skupno v smislu načel tedanje vlade.

Zanimiv je nastop Podgornika z njegovim «Slovanskim svetom». Ta mož je bil izmed slovenskih politikov še najbolj globok. Glavna točka njegovega programa je bila: narodna avtonomija. On je delal tudi za parlamentarsko zvezo južnih Slovanov z Mladočehi. Prišel je na dan tudi s svojim kulturnim slovanskim programom, v katerem je zahteval med drugim: ruski skupni jezik in cirilicno-todsko cerkev.

Najvažnejša zasluga Podgornika pa je, da je Slovence definiral pravi pojem narodnosti, ki ga do sedaj pravzaprav še niso poznali. Slovenci so imeli v svojem programu narodno enakopravnost, potegovali pa so

